

Jordbrukspriser och levnadskostnader

I diskussionen kring jordbruksstödet ha dess konsekvenser för levnadskostnadsnivåns höjd tillmätts stor betydelse. Föreliggande undersökning är avsedd att giva en föreställning om, hur stor del av en industriarbetares normala utgiftsbudget, som hänför sig till inhemska jordbruksprodukter, och speciellt hur stor del därav, som direkt kommer jordbrukets producenter till godo. Den kännedom om problemets storleksordning, som därigenom kan vinnas, torde vara av värde för en fortsatt diskussion.

Beräkningarna avse i första hand förhållandena närmast före krigsutbrottet (juni 1939). Hänsyn till sedermera ändrade förhållanden har tagits endast på så sätt, att vissa överslagsberäkningar gjorts på grundval av rimliga antaganden rörande prisutvecklingen.

Som utgångspunkt har valts den för »indexhushållet» gällande budgeten.¹ Då denna hänför sig till ett s. k. normalhushåll inom arbetar- och lägre tjänstemannaklassen, kan den med tillfredsställande noggrannhet anses motsvara förhållandena för en gift industriarbetare med cirka 2 barn. Framhållas må emellertid, att den ifrågavarande budgeten i viss mån är schematiserad så till vida som den endast upptager de viktigaste varuslagen (representantvaror), och man låtit dessa representera även övriga varuslag.² Vad beträffar livsmedlen

¹ Svensk Förf.saml. 1939 nr 292. Jfr Sociala Meddelanden 1939, sid. 648.

² Exempelvis representerar posten havregryn samtliga gryn, även utländska. Havregrynskvantiteten har därvid beräknats på sådant sätt, att den däremot korresponderande kostnaden överensstämmer med den verkliga kostnaden för samtliga gryn (enl. 1935 års priser).

Tab. 1.
Inhemska jordbruksprodukter i indexhushållets budget juni 1939

Varuslag	Kvantitet	Öre per kg (resp. l)		Indexhushållets utgifter, kr., enligt	
		konsumentpris ¹	producentpris ²	konsumentpriserna	producentpriserna
Mjök, oskummad	913 l	25	16,69	228,25	152,38
Smör (mejeri-, lands-)	35 kg	308,5	277,50	107,98	97,13
Ost (helfet, småpipig, okryddad)....	20 »	210	125,60	42,00	25,12
Ägg (svenska, färska) ³	37 »	201	157,20	74,87	58,16
Potatis (gammal)	308 »	11,17	5,90	34,40	18,17
Gula ärter (svenska)	12 »	41	19,50	4,92	2,34
Vetemjöl (kärn-, svensk förmalning).	144 »	43	22,83	61,92	43,00 ⁵
Rågsikt (svenskt, märket 000)	43 »	36	20,28	15,48	23,14 ⁵
Rågbröd: hårt (grovt spis- o. knäckebröd)	31 »	75	—	23,25	—
sötlimpa	38 »	65	—	24,70	—
grovbröd	28 »	50	—	14,00	—
Vetebröd: skorpor (ordinära)	9 »	142	—	12,78	—
mjukt matbröd	9 »	85,5	—	7,70	—
mjukt kaffebröd	25 »	108	—	27,00	—
Havregryn, ångpreparerade	28 »	43	20,98	12,04	5,87
Nötkött, färskt (stek, soppkött)....	23 »	189,5	132,00	43,58	30,36
Kalvkött, stek (gödkalv, spädkalv)..	18 »	218	185,16	39,24	33,33
Malet nötkött (köttfärs)	18 »	200	132,00	36,00	23,76
Fläsk, färskt sidfläsk	39 »	220	151,20	85,80	58,97
» , salt » , svenskt	12 »	225	151,20	27,00	18,14
Fläskkorv, ej delikatess-	23 »	171	65,92	39,33	15,16
Socker (bit-)	116 »	50	16,30	58,00	18,91
Margarinaccis ⁴	39 »	60	60,00	23,40	23,40
Summa				1 043,14	647,34
Tillägg för ej specificerade livsmedel (förtäring utom hemmet m. m.), 5,61 % av ovanstående summa				58,52	36,32
<i>Summa utgifter</i>				<i>1 101,66</i>	<i>683,66</i>

¹ Konsumentpriserna för smör, hårt rågbröd, mjukt matbröd, nötkött och kalvkött utgöra medelpriser för två olika kvaliteter.

² Producentpriserna för kött ha erhållits genom att till slaktviktsnoteringarna för hela djur lägga 20 % i syfte att uppnå jämförbarhet med socialstyrelsens detaljpriser. I fråga om fläskkorv har 1 kg ansetts motsvara 0,436 kg fläsk. Sockerpriset har erhållits ur uppgiften, att 1 kg socker motsvaras av cirka 6,04 kg betor och att betpriset utgjorde 2,7 öre per kg (samtliga uppgifter hämtade från förutnämnda bilaga till Kungl. Maj:ts proposition nr 278/1941).

³ Äggpriserna äro säsongrensade.

⁴ Margarinaccisen har medräknats, emedan den tillfört medel till jordbruket.

⁵ Dessa siffror ha erhållits genom att till budgetkvantiteterna addera de mjölkkvantiteter, som de olika brödkvantiteterna motsvara.

utgöra de icke representerade varorna dock endast en mindre del av hela livsmedelsbudgeten, varför betydelsen av denna schematisering i förevarande sammanhang kan anses jämförelsevis ringa.

Uppgifter om priserna på de i indexbudgeten ingående jordbruksprodukterna ha beträffande konsumentpriserna hämtats från socialstyrelsens löpande prisstatistik — enligt Sociala Meddelanden — och beträffande producentpriserna från en inom Sveriges Lantbruksförbund verkställd undersökning.¹ Förutom producentpriserna innehåller sistnämnda undersökning även uppgift om sådana förvandlingstal, som erfordras för en omräkning av vissa i budgeten ingående konsumtionsvaror (bröd, socker etc.) till motsvarande jordbruksprodukter (mjöl, betor etc.). Dessa förvandlingstal ha använts även i föreliggande undersökning.

Indexhushållets utgifter för svenska jordbruksprodukter framgå av tab. 1.

Till dessa beräkningar må ytterligare följande kommentarer göras.

Det har förutsatts, att hela konsumtionen av i tabellen upptagna varor hänför sig till inhemska jordbruksprodukter.

Vid beräkning av det belopp, 684 kronor, som tillföres jordbruket, ha icke medräknats förädlings- och distributionskostnader, ehuru dessa i viss utsträckning tillfalla jordbruksproducenterna genom deras egna organisationer.

Sammanställer man dessa uppgifter med socialstyrelsens beräkningar angående indexhushållets utgifter per 1 juli 1939, erhålles följande översikt:

	Kr/år	%
Totala levnadskostnader	3 724	100,0
Däruv livsmedel	1 364	36,6
» inhemska jordbruksprodukter:		
a) enligt konsumentpriserna	1 102	29,6
b) enligt producentpriserna	684	18,4

¹ Ingår som bilaga 3 till Kungl. Maj:ts proposition nr 278/1941.

Förhållandena åskådliggöres av nedanstående diagram (fig.15):

Det framgår, att cirka 18 % av indexhushållets samtliga utgifter eller omkring hälften av dess livsmedelsutgifter vid tiden före krigsutbrottet direkt kom jordbruksproducenterna till godo. Detta innebär exempelvis, att en *höjning av jordbrukspriserna med 10 % i dåvarande läge skulle medfört en ökning av levnadskostnaderna med närmare 2 %*.

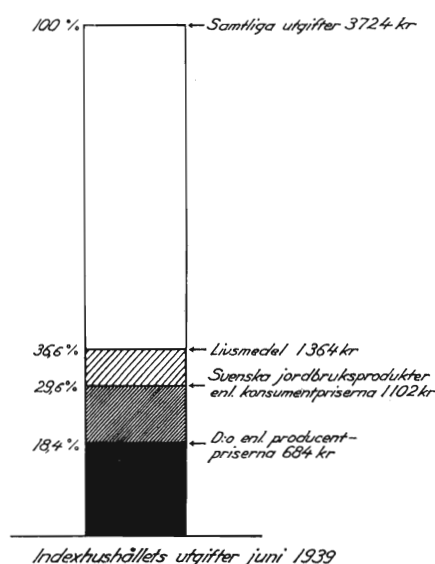

Fig. 15.

Samma storleksförhållande skulle komma att gälla även efter kriget, om konsumtionen återgår till sin tidigare sammansättning. Jordbruksprisernas avvikelse i procent från den levnadskostnadsnivå, som då i övrigt uppstår, skulle sålunda få en motsvarighet i en procentuell höjning eller sänkning av de sammanlagda levnadskostnaderna, vilken är femtedelen så stor.

För att närmare illustrera innebörden av detta förhållande, kan man göra följande tankeexperiment: levnadskostnaderna, exklusive svenska jordbruksprodukter, sjunka till 20 % över förkrignivån. Jordbrukspriserna avvika från denna utveck-

ling genom att stanna i nuvarande nivå, d. v. s. omkring 50 % över förkrigsläget. Denna avvikelse (från 20 %-nivån) medför enligt ovanstående en höjning av levnadskostnaderna för budgetfamiljen med 205 kr. eller närmare 5 %. Omsatt i lönehöjning, skulle denna merkostnad innebära en ökad subvention till jordbruket från industrien, utöver den som annars skulle utgå, av storleksordningen 100 miljoner kronor. Exemplet bygger på ett extremt antagande angående jordbruksprisernas utveckling. Det torde emellertid kunna bilda en lämplig utgångspunkt för andra alternativa beräkningar.

Gösta Ahlberg.